

קונטרס

יש שֶׁכָּר

יגלה איך שכל בר ישראל ראי לו
להתחזק, על אף כל החשך שעובר עליו
בין בגשמיות ובין ברוחניות.

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון
בוצינא קדישא עלאה, אדוננו, מורנו ורבנו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הגאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אגיס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, פתובים ומאמרי

חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובכ"א

מוֹהֲרָא"שׁ נ"י אָמַר, אֲשֶׁר אָסוּר לְאָדָם
לְהִתְיַאֵשׁ אֶפְלוּ בַּמְצָבִים הֵכִי קָשִׁים, וְאֶפְלוּ
שְׂנֵדָמָה לוֹ שְׂאָבֵד מָנוּס וְתִקְוָה מְמֻנֵי, עֲדִין
יֵשׁ שָׂכָר לְפַעֲלָתוֹ, כִּי כָּל דְּבָר קָטָן שְׁעוֹשִׁים
בְּשִׁבִיל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, זֶה לְמַעַלָּה דְּבָר
גָּדוֹל מְאֹד, וְלָכֵן אֲשֶׁרֵי מִי שְׂמַחֲזֵק אֶת עַצְמוֹ
בְּזֶה הָעוֹלָם, וְאֵינוֹ נוֹתֵן שְׂיִפִּילוֹ אוֹתוֹ.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תתלח)

קונטרס

יש שֶׁזָכַר

הַנְּבִיא אוֹמֵר (יְרֵמְיָהּ לֹא, יד): "כֹּה אָמַר ה' הִנְיָה קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים, רָחַל מִבְּכָה עַל בְּנֵיהָ מֵאַנָּה לְהִנָּחֵם", רָחַל אֲמָנוּ מִבְּכָה עַל בְּנֵיהָ, וְאֵינָה רוֹצָה לְהִנָּחֵם, עַד שֶׁלֹּא תִרְאֶה בְּגֹאֲלֹת עִם יִשְׂרָאֵל. כָּל זְמַן שָׁעַם יִשְׂרָאֵל בְּגִלוֹת, רָחַל מִבְּכָה עַל בְּנֵיהָ, וְלֹא פָעַם אַחַת בְּלִבָּד הִיא בּוֹכָה, אֲלֹא בְּכִיָּה בְּקִבְעוֹת. רַבְּנוּ ז"ל אוֹמֵר (לְקוּטֵי-מוֹתֵר"ן, חֶלֶק א', סִימָן ז'): עֵקֶר הַגְּלוּת זֶה מִחֲמַת חֲסָרוֹן אֲמוּנָה, כִּי כִשְׁשִׁי לְאָדָם אֲמוּנָה בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְיִוָּדַע, אֲשֶׁר מְלֹא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְהוּא יִתְבָּרַךְ מִחַיָּה וּמְהוּוּה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיָּאָה כְּלָה, וְכָל מֶה שֶׁאֲנוּ רוֹאִים: דּוּמָם, צוּמָח, חֵי, מְדַבֵּר — זֶה אֵלֶקוֹת, אֲזִי לֹא שִׁיף גְּלוּת, כִּי הֵיכָן שֶׁאָדָם הוֹלֵךְ, הוּא מוֹצֵא אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הֵיכָן שֶׁאָדָם הוֹלֵךְ הוּא מְדַבֵּר אֶל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הַגְּלוּת הִיא

כְּשֶׁאָדָם רָחוּק מֵאֲמוּנָה, נִדְמָה לוֹ כְּאִלוֹ עֶזְבֵי אֱלֹקִים אֶת
הָאָרֶץ, וּכְאִלוֹ הַכֹּל טֹבַע, מְקַרָּה וּמְזַל. וְלִכֵּן בְּמִקּוֹם
לְדַבֵּר אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הוּא מְפַטְט דְּבָרִים
בְּטִלִים: לְשׁוֹן הָרַע, רְכִילוֹת, לִיצָנוֹת וּמַחְלוּקוֹת,
שְׂאוּמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהֲר"ן, חֵלֶק א', סִימָן מ"ח): רַח"ל
רְאִישֵׁי תְבוֹת: ל'פֶּתַח ח'טָאת ר'וֹבֵץ, אִם אָדָם מְסַכֵּן,
אֵינוֹ מִרְגִישׁ שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אִתּוֹ, עִמּוֹ וְאֶצְלוֹ,
וְהוּא נִמְצָא בְּמִצָּב שֶׁל יְאוֹשׁ וְדַכְאוֹן עֲמֵק, וּמְרִים לוֹ
הַחַיִּים עַד מְאֹד, וּמִבְּקֵשׁ נִפְשׁוֹ לָמוּת. אֲשֶׁר בְּאַמֶּת זֶה
טָעוֹת חֲמוּרָה, וְאוֹתָהּ בָּא רַבְּנוּ ז"ל לְעַקֵּר מֵאֲתָנוּ,
וּמִגְלָה לָנוּ, שְׂאֵפְלוֹ הָאָדָם נָפֵל, עַד שֶׁחֲטָא, חֵס וְשְׁלוֹם,
וְאֵפְלוֹ שֶׁנִּתְלַכְּלוּ בְּעוֹנוֹת חֲמוּרִים, עִם כָּל זֹאת עֲדִין
יְכוּל לְתַקֵּן הַכֹּל, כְּמוֹבָא בְּדַבְּרֵי רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהֲר"ן,
חֵלֶק ב', סִימָן ע"ח): אֵין שׁוּם יְאוֹשׁ בְּעוֹלָם כָּלֵל, אֵין מִשְׁגַּ
כְּזֶה לְהִתְיַאֵשׁ; אֵף שְׂאָדָם נִמְצָא בְּמִדּוֹר הַקְּלִפּוֹת, גַּם
מִשָּׁם יְכוּל לְצָאת, שְׂזֶה מֵה שְׂאֲמֵר הַנְּבִיא (שָׁם פְּסוּק טו):
"מִנְעֵי קוֹלֶךָ מִבְּכִי וְעֵינַיִךָ מִדְּמָעָה, כִּי יֵשׁ שְׂכָר
לְפַעֲלֶתְךָ, וְשָׁבוּ מֵאָרֶץ אוֹיֵב", הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְנַחֵם
אֶת רַחֵל אֲמִנוּ, שֶׁהִיא הַשְּׂכִינָה, נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, אֶל
תְּבִפִּי, כִּי "וַיֵּשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֶךָ, וְשָׁבוּ בָּנִים לְגְבוּלָם",
עוֹד יִגִיעַ הַזְּמַן, שֶׁיִתְגַּלֶּה הָאוֹר אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא,
שֶׁפֶלֶם יִפִּירוּ אֶת הַבוֹרָא יִתְבַּרֵךְ שְׁמוֹ, וְאֵז "יֵשׁ שְׂכָר

לפֶּעֱלֵתָךְ", אִזּוּ יִתְגַּלֶּה שְׁכָל מַה שְּׁעֵבֵר עַל כָּל אֶחָד
וְאֶחָד מֵאַתְּנוּ, הִיָּתָה בְּזָה בְּזָה עֲלִיּוֹנָה.

כִּי בְּאַמֶּת עָלִינוּ לְהִבִּין, לָמָּה עוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד
וְאֶחָד מֵאַתְּנוּ יְרִידוֹת וּנְפִילוֹת וְהַשְּׁלָכוֹת, קִטְנוֹת
וְצַמְצוּמִים וּבִלְבוּלִים, כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי שְׂרָשׁוֹ? אֵלָּא
כָּל יְהוּדֵי הוּא חֶלֶק אֱלוֹךְ מִמַּעַל, כָּל יְהוּדֵי יֵשׁ לוֹ מָסֵר
לְהִבִּיא לְכָל הָעוֹלָם כְּלוּ. אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים
(תְּנַחֲמוּא נָשֵׂא ג): מִיּוֹם שֶׁבָּרָא הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹלָמוֹ
נִתְאַוָּה שִׁיְהִיָּה לוֹ דִּירָה בְּתַחְתּוֹנִים; הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
רוֹצֵה לְגוֹר בֵּינֵינוּ, וְהוֹרִיד כָּף וְכָף נְשָׁמוֹת קְדוֹשׁוֹת,
נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כְּדֵי שְׁכָל אֶחָד וְאֶחָד יְהִיָּה צְנוּר
לְהַמְשִׁיךְ הָאוֹר אֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא לְזֶה הָעוֹלָם, וְהֵנָּה
לְפֶתַח חִטָּאת ר'וֹבֵץ, כִּי־צַד? כְּשֶׁאָדָם יוֹצֵא לְאוֹר
הָעוֹלָם, כְּכֹר בָּא הַסֵּמ"ךְ-מ"ם לְשֶׁבֶר אוֹתוֹ וּלְהַשְׁפִּיחוֹ
הַכֹּל. וְאִם אָדָם מִתְחַזֵּק וּמִתְגַּבֵּר לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה,
וּמְמַשִּׁיךְ עָלָיו הָאוֹר אֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא, אִזּוּ לֹא רַק אֶת
עֲצָמוֹ יְכוּל לְתַקֵּן, אֵלָּא אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ. וְזֶה שִׁיךְ
לְכָל יְהוּדֵי בְּלִי יוֹצֵא מִן הַכֹּלֵל, וְכִמּוֹ שְׂאוּמְרִים חֲכָמֵינוּ
הַקְּדוֹשִׁים (סְנֵהֲדִין לז): חַיֵּב אָדָם לֹאמֹר, כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ
לֹא נִבְרָא אֵלָּא בְּשִׁבְלִי; אוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהֲר"ן,
חֶלֶק א', סִימָן ה'): כָּל אָדָם צָרִיךְ לֹאמֹר, אִם הָעוֹלָם נִבְרָא

בְּשִׁבְלִי, אָנִי צָרִיךְ לְרֹאוֹת לְתַקֵּן אוֹתוֹ, לְעֶסֶק בְּתַקּוּן
הָעוֹלָם, כִּי לָמָּה נִבְרָאתִי? אֲלֵא כִּדֵּי לְשַׁמֵּשׁ אֶת קוֹנֵי,
כִּי כָּל יְהוּדֵי נִבְרָא בְּכוֹנֵה מִיַּחַדָּת, שֶׁהוּא וְדִיקָא הוּא
צָרִיךְ לְהוֹצִיא אֶת הַנִּקְדָּה שְׁלוֹ לְכָל הָעוֹלָם כְּלוּ. אֲבָל
רַב רַבִּים אֵינָם יוֹדְעִים מִכַּחֲתִיָּהֶם, וְכֵאֵן נִכְנָס כַּח
הַטְּמֵאָה שֶׁל הַסֵּמ"ךְ-מ"ם, שֶׁשׁוֹבֵר אֶת כָּל אֶחָד וְאֶחָד,
שֶׁכָּל אֶחָד חוֹשֵׁב שֶׁאֵינָנו שׂוֹה מְאוּמָה, וּמִמֶּנּוּ לֹא יִהְיֶה
שׁוֹם דְּבָר, וּבִפְרָט כְּשֶׁנִּכְשַׁל בְּעֵבְרוֹת חֲמוּרוֹת
שֶׁהַכְּשִׁילוֹ הַסֵּמ"ךְ-מ"ם וְהָעֶרְב־רַב וְגוֹנְדָא דְלִיָּה, אֲזַ
נִשְׁכָּר לְגַמְרִי. בָּא רַבְּנוּ ז"ל וְאוֹמֵר (לְקוּטִי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א'),
סִימָן לַד): לְכָל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ נִקְדָּה אֲשֶׁר אֵין בְּחִבְרוֹ;
וְלִכֵּן לֹא שִׁיךְ שֶׁאֶחָד יִקְנֵא בְּזוּלָתוֹ, כִּי גַם אֶתָּה יֵשׁ לְךָ
אֶת הַנִּקְדָּה שְׁלֶךָ, שֶׁעֲמָה אֶתָּה יָכוֹל לְהֵאִיר אֶת כָּל
הָעוֹלָם כְּלוּ עִם אֱלֻקוֹת. וּמִבֵּיא רַבְּנוּ ז"ל אֶת הַסְּפּוּר
(תַּעֲנִית כ.ב.), שֶׁהָיָה רוֹפֵא בְּשֵׁם אָבִא אוּמָנָא, שֶׁזָּכָה לְשִׁמְעַ
בֵּת קוֹל מִן הַשָּׁמַיִם כָּל יוֹם: "שְׁלוֹם עָלֶיךָ אָבִא
אוּמָנָא", אֲבִי שָׁמַע בֵּת קוֹל כָּל עָרַב שֶׁבֵּת: "שְׁלוֹם
עָלֶיךָ אֲבִי", רָבָא שָׁמַע פְּעַם אַחַת בְּשָׁנָה בְּעָרַב יוֹם
הַכְּפוּרִים: "שְׁלוֹם עָלֶיךָ רָבָא". אֲבִי וְרָבָא שֶׁכָּל הַשָּׁם
מְלֵאִים מֵהֶם, הַגְּיוֹת דְּאֲבִי וְרָבָא, כָּל תּוֹרָה שְׁבַע-עַל-פֶּה
מְלֵאָה מֵהֶם, הִיָּתָה לָהֶם חֲלִישׁוֹת הַדַּעַת, אֵיךְ רוֹפֵא
פְּשוּט, רוֹפֵא נָשִׁים, שִׁזְזָה שֶׁתִּגִּיעַ אֵלָיו בֵּת קוֹל מִן

הַשָּׁמַיִם בְּכֹל יוֹם וַיִּשְׁמַע: "שְׁלוֹם עָלֶיךָ אָבָא אוּמָנָא?"
וְהַשִּׁיבוּ לָהֶם: לֹא מְצִית לְמַעַבְדַּי כְּעוֹבְדֵי דְאָבָא
אוּמָנָא. לָמָּה לָכֶם לְהִיּוֹת בְּחִלְיֵשׁוֹת הַדַּעַת, אֲכַן אַתֶּם
מְלָאִים מִכָּל הַשָּׁ"ס, אַתֶּם הַשְּׁמוֹת הַקְּדוֹשִׁים, כִּי אַבְיִ
וְרַבָּא עוֹלָה רל"ב, כְּמִסְפַּר הָאֲרַבְעָה שְׁמוֹת: ע"ב, ס"ג,
מ"ה, ב"ן, כְּנֶגֶד הַד' עוֹלָמוֹת: אֲצִילוֹת, בְּרִיאָה, יְצִירָה,
עֲשִׂיָּה. וְלָכֵן כְּתוּב הַיּוֹת דְּאַבְיִ וְרַבָּא, שְׁנֵיכֶם יְסוּד
תוֹרָה שְׁבַע־לֶפֶה, מוֹרִידִים אֶת הָאוֹרוֹת מִהַד' עוֹלָמוֹת,
אֲבָל אֵינְכֶם יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת מַה שְּׁעוֹשֶׂה הַרוֹפֵא הַפְּשוּט
אָבָא אוּמָנָא. מְגַלָּה לָנוּ רַבְּנוּ ז"ל סוּד נִפְלָא, שְׂאִין זֶה
מִפְּחִית מְגַדְלָתָם שֶׁל אַבְיִ וְרַבָּא, אֲלֵא כֹּל יְהוּדֵי בְּלִי
יוֹצֵא מִן הַכָּלָל, יֵשׁ לוֹ נִקְדָּה, שְׁעַם הַנִּקְדָּה שְׁלוֹ יְכוּל
לְהַאִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ. אֲבָל לְדַעַת מִהִי הַנִּקְדָּה
שְׁלוֹ וּמַה יְכוּלָה לַפְּעַל, עַל זֶה צְרִיכִים לָבוֹא לְצַדִּיק
הָאֲמֵת, הָרַב שְׁבַדוֹר, וְלִקְבֹּל מִמֶּנּוּ הָאוֹר הַגָּנוּז. וְאוֹמֵר
רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן סז): יֵשׁ מְזֻרַח וַיֵּשׁ
מְעַרְב, בְּמְזֻרַח הָאוֹר מְאִיר, וּבְמְעַרְב הָאוֹר שׁוֹקֵעַ, מַה
זֶה אוֹר וּמַה זֶה אֵשׁ? כְּשֶׁמִּתְגַּלָּה שְׁהַכֹּל זֶה אֱלֻקוֹת
וְאֱלֻקוֹת זֶה הַכֹּל, זֶה נִקְרָא מְאוּרֵי אוֹר, זֶה זְרִיחַת
הַשְּׁמֶשׁ, שְׁמֵאִיר הָאוֹר אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וּכְשֶׁשׁוֹקֵעַת
הַשְּׁמֶשׁ, אֵז מִתְגַּבְּרִים הַמְּאוּרֵי אֵשׁ. בַּיּוֹם — אִם
מְדֻלִּיקִים אֵשׁ, זֶה לֹא עוֹשֶׂה שׁוֹם פְּעֻלָּה, כִּי שְׂרָגָא

בְּטִיְהָרָא מֵאֵי מְהֵנְיָא, אִם מְדַלִּיקִים נִר בֵּיוֹם, מֵרַב אֹר
הַשֶּׁמֶשׁ, אֵין נִכְר אֹר הַנֵּר שְׁהַדְלִיקוּ, וְכֵן אַבּוּקָה אוּ
מְדוּרָה אֵינוּ נִכְר, כִּי אֹר הַשֶּׁמֶשׁ כָּל-כָּף מֵאִיר, עַד
שְׂאִין נְחֻשְׁבִים הָאוּרוֹת הַקְּטַנִּים הַנִּ"ל, לֹא-כֵן בְּלִילָה,
כְּשִׁירְדָה חֲשֵׁכָה, וּמְדַלִּיקִים נִר אוּ אַבּוּקָה, זֶה מֵאִיר
בְּמֵאֵד מֵאֵד. מְסִבִיר רַבְּנוּ ז"ל: כָּל מֵה שְׁרַחֵל בּוֹכָה,
מִפְּנֵי שְׂאָנוּ נִמְצָאִים בְּעֶרְבִית, בְּחֻשָּׁךְ, שְׂזָה רַחֵל
מִבְּכָה עַל בְּנֵיהָ רְאֵשֵׁי תִבּוֹת: מְעַר"ב, כְּשִׂאָנוּ
נִמְצָאִים בְּחֻשָּׁךְ, אָז מִתְגַּבֵּר עָלֵינוּ מְאֹרֵי אֵשׁ, כְּמוֹ
שְׁכַתוּב בְּעֵת הַחֲרָבָן (אֵיכָה א, יג): "מְמָרוּם שְׁלַח אֵשׁ
בְּעֶצְמוֹתַי", הָאֵשׁ הַזֶּה הִיא אֵשׁ הַמַּחֲלֵקֶת, אֵשׁ הַתְּאוּוֹת
שְׁבוּעֶרֶת בָּנוּ. כִּי בְּעֵת הַגְּאֻלָּה, שְׂאֵז הַשֶּׁמֶשׁ זוֹרַחַת,
מֵאִיר הָאֹר אֵין סוּף שְׁנִקְרָא שֶׁמֶשׁ, כְּמוּבָא בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ
ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן א'), שְׁהָאֹר אֵין סוּף, הַשֶּׁכֶּל
שְׁבָכָל דְּבַר, נִקְרָא הַשֶּׁמֶשׁ, שְׂזוּ מְדַרְגַת הַצְּדִיקִים,
שְׁכַתוּב בָּהֶם (מְשַׁלֵּי ד, יח): "וְאֶרְחַ צְדִיקִים כְּאֹר נִגְהַ
הוֹלֵךְ וְאֹר עַד נִכוּן הַיּוֹם", אֹר הַצְּדִיקִים מֵאִיר לָהֶם
תְּמִיד. מִמִּילָא, מִי שְׂדַבּוּק בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, מְרַגֵּישׁ
אֶת הָאֹר אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, אֶצְלוּ לֹא שִׁיכַת גְּלוּת,
הוּא תְּמִיד רוֹאֵה אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְאוֹהֵב אֶת כָּל
יְהוּדֵי, וּמְפָרְגֵן לְכָל יְהוּדֵי שְׂיּוֹצִיא נִקְדָּתוֹ, וְאֶדְרַבָּה,
הוּא עוֹזֵר לוֹ, וּמְדַלִּיק אֶת כָּל הַנְּשָׁמוֹת, כְּדַגְמַת מֹשֶׁה

רַבְּנוּ, שְׂאוּמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (בַּמְדָּבָר רַבָּה, פְּרָשָׁה כֹּא, סִימָן טו), שְׂמַשָּׁה רַבְּנוּ הָיָה נִדְמָה כְּמַדְלִיק גֵּר מִנֵּר, וְהוּא אֵינָנו חֹסֵר כְּלוּם. כְּשֶׁאָדָם נִכְלָל בְּאֵין סוּף בְּרוּף הוּא, וְהוּא בְּגִדְלוֹת הַמַּחִין כְּמַשָּׁה רַבְּנוּ שֶׁהָיָה כְּמוֹ הַשְּׂמֶשׁ, כְּמֵאמָרָם ז"ל (בְּבֹא בַתְּרָא עה.): פְּנֵי מַשָּׁה כְּפְנֵי חֶמְה; אֲזִי כָּל עֲנִינּוֹ לְהַדְלִיק אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שְׂכָל אֶחָד וְאֶחָד יֵאִיר בְּאוֹר אֵין סוּף בְּרוּף הוּא, שְׂיִזְכּוּ לְרְאוֹת אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּף-הוּא מְכָל פְּרֵט וּפְרֵט מִפְּרֵטֵי הַבְּרִיאָה. שְׁזָה מַה שְׂאָמַר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַב"ן, חֶלֶק א', סִימָן א'), שְׂאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי צְרִיף לְהַסְתַּכֵּל עַל הַשְּׂכָל שְׂבִכָּל דְּבָר, וּלְהַתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. וְזֶה מְאוּרֵי אוֹר שֶׁהָיָה בְּזִמָּן בֵּית-הַמְּקֻדָּשׁ, שְׂמַשָּׁם הָאִיר הָאוֹר לְכָל הָעוֹלָם, כְּמֵאמָרָם ז"ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פְּרָשָׁה ג', סִימָן ד'): מֵהֵיכָן נִבְרָאת הָאוֹרָה? מִמְּקוֹם בֵּית-הַמְּקֻדָּשׁ; וְזֶה מַשָּׁה, הַצְּדִיק הָאֵמֶת, שְׂבִכָּל דוֹר וָדוֹר הוּא נִקְרָא מַשָּׁה, כְּמוּבָא בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַב"ן, חֶלֶק א', סִימָן ב'), שְׂאָנוּ מוֹצְאִים, שֶׁהַתְּנָאִים קָרְאוּ זֶה לְזֶה 'מַשָּׁה שְׂפִיר קְאָמְרַת', כִּי כָּל תַּלְמִיד חָכָם וְכָל צְדִיק הַדְּבוּק בְּהַקְּדוּשׁ-בְּרוּף-הוּא נִקְרָא מַשָּׁה, וְזֶה רַק מִי שְׂאֵין לוֹ עֵין צָרָה, מִי שְׂאֵין לוֹ צְמֻצוּם הַמַּחִין, הוּא נִקְרָא מַשָּׁה, הוּא נִקְרָא צְדִיק מְשֻׁפֵּיעַ, הַרוֹצֵה שְׂכָלָם יֵאִיר לָהֶם כְּמוֹ שְׂמֵאִיר לוֹ. וְכְמוּבָא בְּזֵהר (עֵין ח"ב עח:): מַה הִיְתָה

גְּדַלְתוּ שֶׁל מִשָּׁה רַבְּנוֹ? שָׁכַל יְמֵי חַיָּו הֶלֶךְ עִם רְצוֹן
 אֶחָד — אֵיךְ מְגַלִּים לְעַם יִשְׂרָאֵל, שְׂיִזְכוּ לְהַשִּׁיג אֶת
 הָאוֹר הַזֶּה שֶׁהוּא הַשִּׁיג, שְׁכָתוּב בּוֹ, שְׂאֵף יוֹם לֹא נִפְרַד
 מִהַשְׁכִּינָה, וְהָיָה בְּעֵלְהָ דְמִטְרוֹנִיתָא, וְלִכֵּן מְצִינּוּ,
 שְׁתַּכְּף כְּשֶׁנוֹלֵד — נִתְמַלֵּא כָּל הַבַּיִת אוֹרָה, כְּמוֹ
 שְׁכָתוּב (שְׁמוֹת ב, ב): "וַתֵּרָא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא", כִּי מִשָּׁה
 רַבְּנוֹ הָיָה רַק טוֹב, וְלִכֵּן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים
 (מְנַחוֹת סה:): מִשָּׁה רַבְּנוֹ אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל הָיָה; כִּי הָיָה כְּלוֹ
 טוֹב, וְרָצָה רַק לְעֶזֶר לְיִשְׂרָאֵל.

לֹא-כֵן כְּשֶׁהַשְׁכִּינָה בְּגִלוּת, מִתְגַּבְּרִים הַמְּאוּרֵי אֵשׁ
 הַתְּאוֹוֹת רְעוֹת, "שְׁלַח אֵשׁ בְּעֶצְמוֹתַי", נִשְׂרַף בַּיִת-
 הַמְּקֻדָּשׁ, נִשְׂרַף בַּיִת-הַמְּחִין, אָנוּ נִמְצָאִים בְּמַעַרְ"ב,
 שְׁזָה רְאֵשֵׁי תְבוּת: רַ'חַל מ'בְּכָה עַל בְּנֵיהָ מֵאֲנָה
 לְהִנָּחֵם, כִּי כְּשֶׁאָדָם נוֹפֵל בְּקִטְנוּת הַמְּחִין, וְחוֹשֵׁב שֶׁרַק
 הוּא וְשׁוֹב רַק הוּא, וְהוּא מְלֵא אֲנוּכִיוֹת, וְאִינוּ מְפָרְגִין
 לַשֵּׁנִי — זוֹ הַגְּלוּת, זֶה הַסִּימָן שְׁעֵדִין לֹא הִגִּיעַ
 לְשִׁלְמוֹת שְׁלוֹ. וְלִכֵּן מְצִינּוּ אֵצֶל יְהוֹשֻׁעַ, שְׂאוּמְרִים
 חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (בְּבֹא בְּתָרָא עה:): פָּנֵי יְהוֹשֻׁעַ כְּפָנֵי
 הַלְבָנָה; שָׂרֵץ אֵל מִשָּׁה רַבְּנוֹ וְאָמַר לוֹ: אֲדוּנִי מִשָּׁה
 כְּלָאִם, אֶלְדָּד וּמִידָד מִתְּנַבְּאִים בְּמַחְנָה, עָנָה לוֹ מִשָּׁה
 רַבְּנוֹ: מִי יִתֵּן כָּל עַם ה' נְבִיאִים, הֲלוֹאֵי יִהְיוּ כְּלָם

נְבִיאִים, יְהִיו כְּלָם כְּמִשָּׁה רַבָּנוּ. זוֹ הַגְּלוּת, כְּשֵׁישׁ לְאָדָם
 קִטְנוּת הַמַּחֲזִין, וְרוּאָה רַק אֶת עֲצָמוֹ, רַק אָנִי וְשׁוֹב אָנִי,
 וְרוּצָה לְרַדוֹת בְּכָלֶם, זֶה מְבִיא לוֹ תַּאֲוֹת וּמַדּוֹת רְעוֹת
 וְאֵשׁ הַמַּחְלֶקֶת, עַד שְׁאִינוֹ יָכוֹל לְהִרְגִיעַ עֲצָמוֹ, וְהוּא
 מְלֹא קִנְיָה וְשִׁנְאָה, תַּחֲרוּת וְכָבוֹד, שְׁעַל זֶה נֶאֱמַר:
 "רַחֵל מִבְּכָה עַל בְּנֵיהָ", רַחֵל אִמְנוּ הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה,
 מִבְּכָה — לָמָּה זֶה חֶשֶׁךְ לְנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, מְתִי יִגִּיעוּ
 לְמֵאוּרֵי אוֹר, שְׁיִתְגַּלֶּה עֲלֵיהֶם הָאוֹר אֵין סוּף בְּרוּךְ
 הוּא, שְׁהִתְגַּלֶּה עַל מִשָּׁה רַבָּנוּ, וְצָרִיךְ לְהֵאִיר עַל כָּל
 עַם יִשְׂרָאֵל.

וְלָכֵן עָלִינוּ לִישָׁם דְּבָרֵי רַבָּנוּ ז"ל, שֶׁהוּא הַצַּדִּיק
 הָאֱמֵת, בְּחִינַת מִשָּׁה, שֶׁבִקֵּשׁ מֵאֲתָנוּ (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א'),
 סִימָן יד), שְׁצָרִיכִים לְהִשְׁקוֹת בְּגִי-אָדָם הַנִּמְצָאִים בַּחוּץ
 — עַם תּוֹרָה, וְלִגְלוּת וְלִפְרֶסֶם אֶת הָאוֹר שְׁלוֹ לְכָל עַם
 יִשְׂרָאֵל. וְלָכֵן סִפֵּר רַבָּנוּ ז"ל (סְפוּרֵי-מַעֲשִׂוֹת, מַעֲשֵׂה מִהַחֲגוּר),
 שֶׁהָיָה חָכֵם, שֶׁהִנִּיחַ צְנֻפָּה לְבָנָיו, שֶׁהָעֵבֶדָה שְׁלָכֶם
 יְהִיָּה לְהִשְׁקוֹת אֵילָנוֹת, מִתֵּר לָכֶם לַעֲסֹק גַּם בְּפִרְנָסוֹת
 אַחֲרוֹת, אֲבָל עֲקָר פִּרְנָסְתְּכֶם יְהִיָּה — לְהִשְׁקוֹת
 אֵילָנוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים כ, יט): "כִּי הָאָדָם יֵעַן
 הַשָּׂדֶה", כָּל יְהוּדֵי הוּא יֵעַן, וְצָרִיכִים לְהִשְׁקוֹתוֹ וְלִטְפֹּל
 בוֹ, שְׁיִגְדֹל וְיִוְצֵיא פְּרוֹת נִפְלְאִים. וְזוֹ צָרִיכָה לְהִיֹּת

עבודת כל בר ישראל — לקרב נשמות ישראל אליו
 יתברך, להשקות אילנות, להשקות נשמות ישראל
 שנחשף מהם האור, שהם נמצאים במערב — ערבית,
 וחשף להם ולא אור בעדם, ומתקוטטים זה עם זה,
 ומגיעים לידי מחלוקת, ומדוע? כי ישנה קנאה, אחד
 מקנא בחברו — שפא ההוא יותר גדול ממני, פן
 ואולי ההוא יותר מצלח ממני, זו הטעות וזו הגלות
 שלנו. אך אם נאיר לעצמנו את מאורי האור, אז נשמע
 את צעקת הנביא: "כה אמר הוי"ה מנעי קולך מבכי
 ועיניך מדמעה, כי יש שְׂכָר לפעלתך, ושבו מארץ
 אויב". יש תקנה לכל בר ישראל לתקן מה שפגם,
 ואסור להתיאש בשום פנים ואפן. אומר רבנו ז"ל
 (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן קיב): אם אתה מאמין שיש יכולים
 לקלקל, תאמין שיש יכולים לתקן, וכיצד מתקנים? על-
 ידי שמגלים לעוד יהודי את האור של הצדיק האמת,
 כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן סז),
 שהצדיק הוא החן והיפי והפאר של כל העולם כלו,
 ואם הצדיק הזה יתגלה בעולם, אז יראה כל אחד
 ואחד כי יש שְׂכָר לפעלתו, אסור להתיאש ולא
 להשבר מכל המצבים הקשים שעוברים על כל אחד.
 וצריך כל אדם לדעת, מאחר שעברו עליו משברים
 כאלו — הכל מאתו יתברך, שהוא יתברך רוצה

לראות איך אתה יכול להחזיק מעמד מצרות כאלו, מיסורים ובבלבולים כאלו, איך אתה מתעורר ומתקרב אליו ותברך — זה השעשוע למעלה. וזאת גלה לנו רבנו ז"ל (לקושי-מוהר"ן, חלק ב', סימן כה): התיבודדות היא מעלה עליונה מהכל, דהינו שאדם ירגיל עצמו לדבר אל הקדוש-ברוך-הוא כאשר ידבר איש אל רעהו והבין אל אביו, ויספר לפניו ותברך כל העובר עליו — בין בגשמיות ובין ברוחניות, כבן המבכה לפני אביו: "אבא, כואב לי האיבר הזה, אבא, אני נמצא במצב כספי דחוק, אין לי אכל, אין לי כלום, אבא, אני רוק, אני צריך להתחתן, אבא, אני צריך ילדים, אבא, אין לי נחת מילדים" וכו' וכו', כל אחד ואחד יבקש צרכיו וחסרונותיו מפניו ותברך, ובזה הוא מגלה שהוא מאמין בהקדוש-ברוך-הוא, כי אחרת לא היה מדבר אליו ותברך. אומר רבנו ז"ל, שכל אחד ואחד המדבר אל השם ותברך בשפת האם שלו, ומגלה פנימיות לבבו אליו ותברך, ואת כאבו וצערו, הוא מעלה שעשועים כאלו, שלא עלו שעשועים כאלו מימות עולם. נשאלת השאלה: מה זאת אומרת כשיהודי מתבודד להקדוש-ברוך-הוא, ומשיח בינו לבין קונו, ושופך לבו לפניו ותברך, מעלה שעשועים כאלו שלא עלו מימות עולם? אלא כל אחד ואחד נברא בשביל

תְּכַלִּית מִיַּחַדָּת, וְלִכְן אִם הוּא בָּא מִהַצָּרוֹת וְהִסּוּרִים שָׁלוּ, מִהַבְּעִיּוֹת וְהַנְּפִילוֹת שָׁלוּ, וְחוּזַר אֶל הַקְּדוּשָׁ-בְרוּךְ-הוּא, נִמְצָא, שְׂמֵמָנוּ עוֹלִים שֶׁעָשׂוּעִים כְּאֵלוֹ, שֶׁלֹּא עָלוּ אֶף פַּעַם, כִּי אִם כָּבַר עָלוּ שֶׁעָשׂוּעִים כְּאֵלוֹ, אָדָם זֶה לֹא הָיָה נִבְרָא, וְאִם כָּבַר נִבְרָא, סִימָן שֶׁהַצָּרָף לְהִיּוֹת בְּזֵה הָעוֹלָם לְמִלָּא תְּכַלִּיתוֹ. וְזֹאת מִחֲדִיר בְּנוֹ רַבְּנוּ ז"ל, וּבְרָגַע שָׁאֲנוּ מִכְּנִיסִים יְדִיעוֹת אֵלוֹ בְּדַעַתְנוּ, אִז אֵין כָּבַר שׁוֹם תַּחֲרוֹת וְשִׁנְאָה וְקִנְאָה, אֶלָּא יוֹדְעִים שֶׁהַכֹּל זֶה אֱלֻקוֹת וְאֱלֻקוֹת זֶה הַכֹּל, וְאֲדַרְבָּה, יֵשׁ לָנוּ שְׁלִיחוֹת עֲלֵינוּנָה לְקָרֵב אֶת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שָׁמוּ אֶל עִם יִשְׂרָאֵל, וְאֶת נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֶל קוֹנָם, לְפָרְסָם וּלְגַלוֹת לְכֻלָּם, שֶׁעֲדִין הַקְּדוּשָׁ-בְרוּךְ-הוּא אוֹהֵב אוֹתָנוּ, וּלְגַלוֹת לוֹ יִתְבָּרַךְ, שָׁאֲנוּ אוֹהֵבִים אוֹתוֹ, וְנַעֲשֶׂה יַחּוּד בֵּין קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְשְׁכִינְתָּא. וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל-יְדֵי כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל. וּמִגְלָה רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטִי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן סב), שֶׁאֶפְלוּ בְּדַבְרֵים גְּשָׁמִיִּים וְחֲמָרִיִּים נַעֲשֶׂה יַחּוּד בֵּין קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׁכִינְתָּא, כְּשֶׁאָדָם אוֹכֵל מֵאֶכֶל גְּשָׁמִי, הוּא גוֹרֵם שֶׁעָשׂוּעִים לְמַעֲלָה, גוֹרֵם הַיַּחּוּד הַנַּ"ל, וְאוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל עַל הַפְּסוּק (רוֹת ב, ד): "לְעַת הָאֶכֶל גְּשֵׁי הַלוֹם", הֵינּוּ עַל-יְדֵי הָאֶכֶל נַעֲשֶׂה יַחּוּד בֵּין הַקְּדוּשָׁ-בְרוּךְ-הוּא לְשְׁכִינָה, וְכֵן כְּשֶׁיְהוּדֵי אוֹכֵל וּמִזְמִין עוֹד יְהוּדֵי, שְׁיֵהִיָּה לוֹ גַם-כֵּן לְאֶכֶל, אֲזִי עוֹשֶׂה יַחּוּד

בין קדשא בריך הוא לשכינתא. ואומרים חכמינו הקדושים (שבת קכז): גדולה הכנסת אורחים מקבלת פני שכינה; כי ברגע שנותנים לעוד יהודי לאכול, סימן שאוהבים אותו יתברך, וכשמוסרים נפש לגלות לעוד יהודי את הקדוש-ברוך-הוא, מעלים שעשועים כאלו למעלה, שלא עלו מימות עולם, כי מגלים בזה את טהר הלב, שרוצים דבר אחד כמשה רבנו להאיר את האור אין סוף בעוד נשמות ישראל, ואין מקנאים באף אחד.

וזו היתה רחל אמנו, שאומרים חכמינו הקדושים, שיעקב אבינו מסר לה סימנים, ואמר: אני יודע שאביך לבן הארמי ירמה אותי, ולכן אתן לך סימנים, ולעת החפה הזפירי לי את הסימנים, ואז אדע שלא רמה אותי, ומה עשתה רחל אמנו? בראותה שאחותה לאה עומדת להתבזות, כי אביה החליף אותה בלאה, ואם לא תדע את הסימנים — תתבזה מאד, והלכה וגלתה לה את הסימנים וכו', ולא ידע יעקב שהחלפו השתים. למדים מכאן גדל המסירות נפש של רחל אמנו, שמסרה נפשה בעבור אחותה, למנע ממנה בזיון ובשת פנים. ולכן דיקא השכינה, נשמות ישראל הצדיקים, נקראים על שם רחל, כי הצדיקים אינם

רוצים שְׁנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל יִתְּבוּזוּ עַל-יְדֵי לְבָן הָאֲרָמִי, עַל-יְדֵי הַסֵּמ"ךְ-מ"ם שְׁרוּצָה לְהַחֲטִיאֵם וּמַחֲטִיאֵם, וְלָכֵן הֵם בְּחִינַת רַחֵל, מְרַחֲמִים עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וּמַגִּילִים לָהֶם אֶת הַסִּימָנִים, וּמְקַרְבִּים אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֶל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, "רַחֵל מְבַכָּה עַל בְּנֵיהָ מֵאַנָּה לְהִנָּחֵם עַל בְּנֵיהָ כִּי אֵינָנוּ", אֵינָם רוֹצִים לְהִתְנַחֵם, כִּי עוֹ חֶפְצָם וּרְצוֹנָם שְׁאַחֲרִים גַּם-כֵּן יִדְעוּ מֵהַבוּרָא יִתְּבַרְךָ שְׁמוֹ. וְלָכֵן זָכְתָה רַחֵל לְהוֹלִיד שְׁנֵי בְּנָיִם: יוֹסֵף וּבְנֵימִין, שְׁזָה יַחֲוֹד בֵּין קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתָּא, יוֹסֵף זֶה הִיסוּד — זְעִיר אֲנֹפִין, בְּנֵימִין זֶה הַמְּלָכוֹת — בֶּן יָמִין שְׁזוֹ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כַּמּוּבָא בְּדַבְּרֵי רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטִי-מוֹהֲר"ן, חֶלֶק א', סִימָן נה); וְלָכֵן יוֹסֵף הַצְּדִיק זָכָה לְמָה שְׁכָל אָחִיו לֹא זָכוּ, כִּי יוֹסֵף הַצְּדִיק זָן וּפְרָנָס אֶת אָחִיו וְאֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ, לֹא-כֵן אָחִיו קָנְאוּ בוֹ, וְאָמְרוּ לוֹ (בְּרֵאשִׁית לז, ח): "הַמְּלֶךְ תִּמְלֹךְ עָלֵינוּ, אִם מִשָּׁל תִּמְשָׁל בָּנוּ"? ! זֶה הַהֶפְרָשׁ בֵּין הַנִּשְׁמוֹת שֶׁהֵן בְּבְחִינַת יְהוֹשֻׁעַ, הַתְּלִמִּיד, שֶׁהוּא בְּצַמְצוּם הַמַּחֲזִין, בְּקִטְנוּת הַדַּעַת, וְעֵינָיו צָרָה בְּזוּלָתוֹ, לֹא-כֵן הַצְּדִיק הָאֲמֵת מְחַדֵּשׁ חֲדוּשֵׁי תוֹרָה כְּאֵלוֹ הַמְּאֲחֲדִים אֶת כָּלֵל יִשְׂרָאֵל וּמְקַרְבִּים אוֹתָם אֶל אֲבֵיהֶם שְׁבַשְׁמִים. וְאוֹמֵר מוֹהֲרַנ"ת ז"ל (לְקוּטִי-הַלְכוֹת, הַשְּׂמֵת הַבְּקָר, הַלְכָה ד'), שְׁזָה מָה שְׁאָמַר יוֹסֵף הַצְּדִיק הָאֲמֵת: "וְהִנֵּה קָמָה אֶלְמָתִי וְגַם נִצְבָּה", חֲדוּשֵׁי הַתוֹרָה

שֶׁל הַצְדִּיק הָאֵמֶת, הֵם חֲדוּשִׁים כְּאֵלוֹ, הַמְּאִירִים לְכָל־ל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד גַּם-כֵּן יְכוּל לְהִתְקַרֵּב אֶל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְזֶה הַשֵּׁבַח שֶׁל רַחֵל אִמֵּנוּ, שֶׁלֹּא קִנְיָה בְּאַחֻתָּהּ לְאָה, אֲלֹא גִלְתָּהּ לָהּ אֶת הַסִּימָנִים שֶׁלֹּא תִתְבַּיֵּשׁ. וְאַחֲר־כֵּן מְצִינּוּ, כְּשֶׁרָאֲתָהּ רַחֵל, שֶׁלְאַחֻתָּהּ לְאָה נוֹלְדוֹת נְשָׁמוֹת קְדוּשׁוֹת, כְּתוּב (בְּרֵאשִׁית ל, א): "וַתִּקְנֶנָּה רַחֵל בְּאַחֻתָּהּ", עַל שֶׁהִיא אִינָה זוֹכָה לְהוֹלִיד נְשָׁמוֹת כְּאֵלוֹ, אִךְ קִנְיָהּ זוֹ לֹא נִבְעָה מְצָרוֹת עֵינַי, אֲלֹא קִנְיָהּ מִבְּחִינַת (בְּבֹא בְּתָרָא כ.א.): 'קִנְיָת סוּפְרִים תִּרְבֶּה חֲכָמָה', הִיא רְצָתָהּ גַּם-כֵּן לְזִכּוֹת לְגִלוֹת אֶת הָאוֹר אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָם. אֲשֶׁר זֶהוּ כָּל רְצוֹנָם וְכִסּוּפָם וְהַשְׁתוֹקְקוֹתָם שֶׁל הַצְדִּיקִים הָאֵמֶתִיִּים, שֶׁהֵם בְּחִינַת רַחֵל, לְגִלוֹת וּלְפָרְסֵם אֶת הָאוֹר שֶׁל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁהוּא גְלוּי אֵמֶת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, לְכָל בְּאֵי עוֹלָם, שֶׁזֶהוּ הַיָּפִי וְהַפֶּאֶר וְהַחֵן שֶׁל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְאֵם יִתְגַּלֶּה הָאוֹר הַנּוֹרָא הַזֶּה בְּעוֹלָם, כִּלְמַד יִתְקַרְבוּ אֶל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְלִכֵּן אָנוּ עֹדִים, שֶׁכָּל הַשֵּׁב בְּתִשׁוּבָה מִקֵּדֶם אוֹ אֲזַר-כֵּן נִמְשָׁךְ אֶל רַבְּנוּ ז"ל, כִּי אֲצֵל רַבְּנוּ ז"ל יֵשׁ לְמוֹדִים כְּאֵלוֹ, שֶׁיְכוּלִים לְחַזֵּק וּלְעוֹדֵד וּלְשַׂמַּח אֶת נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְלוֹמַר לָהֶן: אֵל תִּתְאַשׁוּ, "יֵשׁ שָׂכָר לְפַעֲלָתְךָ, וְיֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתְךָ", אֵל תִּפְלוּ בְּעַצְבוֹת, סוּף כָּל סוּף יִתְקַיֵּם: "וּשְׁבוּ בָנִים

לְגַבּוּלָם", שְׁנֹזֶכֶה כִּלְנֵי לְרֵאוֹת בְּמוֹ עֵינֵינוּ בְּגִלוּי
 שְׂכִינָה, שְׂתִקְבְּצוּ יַחַד כָּלֵל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל לְאַרְצָנוּ
 הַקְּדוּשָׁה, עַל-יְדֵי מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ, שְׂבּוּא יְבּוּא וְלֹא יֵאָחֵר,
 וְנֹזֶכֶה לְרֵאוֹת בְּעֵין הַגְּשָׁמִית שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 בְּעֶצְמוֹ מוֹרִיד לָנוּ בֵּית-מִקְדָּשׁ שֶׁל אֵשׁ לְכַבּוֹת אֶת
 מְאוּרֵי הָאֵשׁ, וְיֵאִיר לָנוּ מְאוּרֵי הָאוֹר, וְיִתְגַּלֶּה הָאוֹר אֵין
 סוּף לְכָל עַם יִשְׂרָאֵל וּלְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב
 (יְחֻזְקָאֵל מַג, ב): "וְהָאֶרֶץ הָאִירָה מִכְּבֹדוֹ", שְׁנֹזֶכֶה לְאוֹר
 בְּאוֹר אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא שְׂיֵאִיר בְּעוֹלָם בְּעֵת הַגְּאֻלָּה
 הַשְּׁלֵמָה, אָמֵן וְאָמֵן!

תם ונשלם, שבה לאל בורא עולם!